

Orientació educativa: el fil invisible que sosté el centre

Clàudia López

Orientadora del Institut Escola Teresa Altet de Rubí

Rebut: 04.12.25 Acceptat: 15.12.25

DOI: <https://doi.org/10.32093/ambits.vi.63.5049100>

Resum

Orientació educativa: el fil invisible que sosté el centre

Aquest article vol donar veu a una feina que sovint passa desapercebuda dins dels centres educatius: la d'orientar, acompanyar i sostenir. Parlem des de la mirada d'un equip que viu el dia a dia de l'orientació molt a prop de l'alumnat, del professorat i de les famílies, construint vincles, resolent conflictes i buscant camins possibles quan tot es complica. Reivindiquem la importància d'aquesta figura que es mou entre moltes funcions i espais i que, malgrat la seva invisibilitat, té un impacte profund en el benestar i el desenvolupament de cada alumne. L'article recull la complexitat, les mancances, els punts forts i la responsabilitat d'aquesta tasca, així com la necessitat de reconeixement i de recursos per poder fer-la bé. En essència, és una reflexió sobre una feina que neix de la relació humana i que només té sentit si es fa des de la presència, l'escolta i el compromís amb cada jove i la seva història.

Paraules clau: orientació educativa, figura invisible, acompanyament integral, inclusió, treball en xarxa.

Abstract

Educational Guidance: the Invisible Thread that Supports the School

This article aims to give visibility to a work that often goes unnoticed in educational settings: guiding, supporting, and sustaining students. We speak from the perspective of a team that experiences daily orientation work up close with students, teachers, and families, building trust, resolving conflicts, and finding possible paths when challenges arise. We highlight the importance of this role, which operates across multiple functions and spaces and, despite its invisibility, has a profound impact on the well-being and development of each student. The article reflects on the complexity, challenges, strengths, and responsibilities of this work, as well as the need for recognition and resources to carry out effectively. Essentially, it is a reflection on a profession rooted in human relationships, meaningful only when approached with presence, listening, and commitment to each young person and their story.

Keywords: educational guidance, invisible roles, holistic support, inclusion, networked collaboration.

Introducció

Definir exactament què és l'orientació educativa continua sent, encara avui, una tasca sorprenentment complexa. No perquè faltin marcs teòrics, decrets o documents institucionals, sinó perquè la realitat quotidiana dels centres educatius supera qualsevol definició estàtica. L'orientació està a tot arreu i, alhora, sembla no pertànyer completament a cap espai: travessa l'acció tutorial, el treball amb l'alumnat, l'acompanyament emocional, la gestió de la convivència, la coordinació amb serveis externs, el suport al professorat i la comunicació amb les famílies. És, en essència, una feina que es desplega a múltiples nivells i que sovint esdevé poc visible.

La figura de l'orientadora —o orientador— s'ha convertit en un punt d'encreuament entre totes aquestes dimensions. La pràctica diària mostra una realitat molt més rica, profunda i exigent que els manuals: l'orientació és un acompanyament integral, personal, emocional, social i educatiu. Implica escoltar, establir vincles de confiança, detectar necessitats, anticipar riscos, sostenir moments de crisi i crear oportunitats d'aprenentatge i de creixement. També implica situar-se com a intermediari entre persones, equips i serveis, i fer de pont quan cal traduir llenguatges, mirades i expectatives diferents.

Aquesta complexitat fa que sovint no es compregui del tot què fa realment una orientadora dins d'un centre. Per al professorat, pot semblar una figura que es mou entre funcions difuses; per a les famílies, pot confondre's amb l'atenció tutorial; i per a l'alumnat, pot esdevenir aquella persona que "sempre hi és" quan apareixen dificultats, dubtes o situacions personals que demanen un suport més profund. La realitat és que l'orientació sosté silenciosament molts dels fils que mantenen la vida del centre unida i en equilibri.

Aquest article vol posar en valor aquesta tasca, mostrar la seva complexitat i la seva importància real dins la vida quotidiana del centre. Reivindica la figura de l'orientadora com a peça clau, necessària i insubstituïble per construir centres més humans, inclusivament i capaços d'acompanyar tots els infants i joves en el seu camí.

El paper global de l'orientació i l'assessorament psicopedagògic al centre

L'orientadora ocupa un lloc central dins de la vida del centre educatiu. La nostra funció va molt més enllà de l'acompanyament acadèmic i professional; consisteix ser un punt de referència per a l'alumnat, les famílies i el professorat, i aconseguir que les decisions i els processos siguin coherents i adaptats a cada persona. L'orientadora té un rol transversal que permet treballar en múltiples àmbits alhora, tot atenent cada situació concreta.

Acompanyament a l'alumnat

El nostre treball parteix del vincle que establim amb cada alumne. Disposem d'hores d'atenció individualitzada i participem en codocències amb el professorat per donar suport dins de l'aula, detectar desafiaments i adaptar la manera com s'ofereix la informació acadèmica perquè cada alumne la pugui integrar. Aquesta presència constant ens permet intervenir en conflictes des de l'arrel i preparar l'alumnat per afrontar la societat amb recursos i seguretat.

El que fa que la nostra feina sigui realment significativa és el vincle de confiança que construïm. Molts alumnes ens veuen com a persones properes a qui poden explicar les seves inquietuds i dubtes sense por; moltes famílies confien en nosaltres perquè saben que actuem pensant sempre en el millor per als seus fills. Aquest acompanyament profund és la base sobre la qual es desenvolupen tots els altres aspectes de l'orientació: acadèmics, socials i personals.

Treball amb el professorat

El treball amb el professorat és, sovint, una de les parts més necessàries i alhora més invisibles de la nostra tasca. No es tracta només de fer adaptacions curriculars, sinó també d'oferir eines i mirades que ajudin els docents a entendre millor la diversitat del seu alumnat.

Per això, promovem:

- Reunions de nivell periòdiques i específiques d'assessorament, on el professorat pot compartir dubtes, necessitats i situacions complexes;
- Estratègies concretes per a la gestió d'aula, especialment en grups amb molta diversitat;
- Orientació en la resolució de conflictes per garantir que cada alumne se senti escoltat i respectat;
- Espais de reflexió conjunta sobre dinàmiques, límits, expectatives i maneres d'acompanyar.

L'objectiu és clar: que el professorat no se senti sol davant la complexitat i que l'orientació sigui un suport real, constant i útil.

Coordinació amb direcció i recursos del centre

Al nostre centre tenim la sort de comptar amb una direcció que ha fet una aposta molt important pel departament d'orientació. En un centre petit, tenir una orientadora per nivell significa un reconeixement explícit del valor d'aquesta figura en el desenvolupament de l'alumnat i en el suport a les famílies. La confiança dipositada en nosaltres ens permet crear projectes des de zero i actuar amb llibertat, sempre amb coherència i rigor.

Participem activament en la CAEI juntament amb l'assessora de l'EAP i en reunions específiques on s'analitzen els casos més complexos. És en aquests espais on la mirada psicopedagògica es combina amb la mirada organitzativa de direcció, creant protocols, dissenyant recursos i ajustant decisions perquè responguin a la realitat del centre i no només a la teoria.

La direcció escolta i valora les nostres propostes, i això ens permet assumir responsabilitat i actuar amb autonomia dins del projecte educatiu. Aquesta col·laboració propera i de confiança és un privilegi que, alhora, incrementa el nostre compromís amb la qualitat de l'acompanyament que oferim.

Treball en xarxa amb serveis externs

Un dels aspectes més crucials —i sovint menys explicats— és la coordinació amb serveis externs. Per garantir una resposta completa cal treballar de manera directa i fluida amb:

- EAP
- Serveis socials i EAIA
- CSMIJ i entitats de salut mental
- Pediatria, metges de capçalera i infermeria del Programa Salut i Escola
- Psicòloga del programa Vincles del SIAD
- Serveis de psicopedagogia
- Entitats i recursos del territori

Treballar en xarxa vol dir compartir informació rellevant, establir objectius conjunts, seguir processos i garantir que totes les intervencions van en la mateixa direcció. També vol dir que el departament d'orientació –i no només l'EAP– pugui contactar directament amb aquests serveis quan cal agilitzar respostes.

A més, com a equip (orientadores i EAP conjuntament amb direcció) fem reflexions globals sobre el funcionament del centre: què està funcionant, què dificulta l'aprenentatge o la convivència, quins espais cal repensar i quines intervencions necessitem incorporar. Aquesta mirada sistèmica és indispensable per millorar realment la vida del centre.

Punts forts, punts febles i visió de l'orientació ideal

Punts forts

- Acompanyament integral: cada alumne és vist en totes les seves dimensions.
- Vincles de confiança: la base que permet que es pugui avançar.
- Suport real al professorat: adaptacions, estratègies i espais de reflexió conjunta.
- Coordinació i mediació entre tots els agents de la comunitat educativa.
- Prevenció i intervenció directa en convivència, emocions i dificultats.

Punts febles

- Invisibilitat de la tasca, malgrat el seu impacte profund.
- Manca de recursos: temps, espais i personal sovint insuficients.
- Confusió de funcions, que es barregen amb la tutoria.
- Desajust entre teoria i realitat, especialment en centres amb alta complexitat.

Visió de l'orientació ideal

- Més visibilitat i reconeixement de la funció.
- Recursos adequats i estables.
- Treball col·laboratiu real i continuat amb professorat i famílies.
- Acompanyament integral i plans personalitzats viables.
- Xarxa fluida amb serveis externs i coordinació efectiva.

L'orientació deixaria de ser invisible i es convertiria en una peça clau per la inclusió, la convivència i el desenvolupament integral de l'alumnat.

Conclusió

Ser orientadora no és només una professió: és estar al costat de l'alumnat quan sovint se'ls ha esgotat l'esperança, és compartir alegries i dificultats, és construir vincles que van més enllà de l'aula. És saber escoltar en silenci i intervenir quan cal guiar, amb sensibilitat però també amb fermesa.

Cada decisió, cada pla individual, cada conversa amb famílies o professorat és una oportunitat perquè l'alumnat se senti vist, entès i acompanyat. La nostra feina passa desapercebuda moltes vegades, però té un impacte profund i durador: en els i les alumnes que superen reptes que semblaven impossibles, en les famílies que recuperen confiança, en el professorat que se sent sostingut per afrontar la complexitat de l'aula.

En un centre petit com el nostre, amb la confiança i el suport de la direcció, podem crear, innovar i actuar amb llibertat per respondre a la realitat concreta del nostre alumnat. Aquesta aposta ens permet fer realitat allò que sovint queda en teoria: una educació inclusiva, sensible i humana.

I al final, això és el que dóna sentit a tot: veure com cada alumne creix, no només acadèmicament sinó com a persona, capaç de sentir, comprendre i relacionar-se amb el món. La nostra tasca, encara que sovint invisible, és el fil que sosté i acompanya la vida de molts joves cada dia.

L'orientació educativa no només acompanya: sosté, connecta i transforma vides.

Correspondència amb l'autora:

Clàudia López. E-mail: clopez@ieteresaaltet.cat